

Лазебник В. В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОПИТУ НА ОРГАНІЧНІ ДОБРИВА: ТРЕНДИ ТА СПОЖИВЧІ ПЕРЕВАГИ

У сучасних умовах зростання екологічної свідомості суспільства та поширення концепції сталого розвитку особливого значення набуває органічне землеробство, що базується на використанні безпечних для довкілля технологій. Одним із ключових чинників успішного ведення такого типу господарювання є застосування органічних добрив, які сприяють збереженню родючості ґрунтів, підвищенню якості сільськогосподарської продукції та зниженню екологічного навантаження на навколишнє середовище.

Україна, маючи значний аграрний потенціал, демонструє зростаючий інтерес до органічного виробництва, що зумовлює потребу в глибшому

розумінні ринкових механізмів, які формують попит на органічні добрива. Актуальність дослідження визначається необхідністю вивчення сучасних трендів, мотивацій споживачів і ключових переваг, якими керуються сільгоспвиробники при виборі добрив органічного походження.

Попит на органічні добрива в Україні формується під впливом комплексу факторів, які відображають не лише економічні, а й екологічні та соціальні пріоритети споживачів. Основними категоріями споживачів органічних добрив є аграрні підприємства, фермерські господарства, виробники органічної продукції, а також приватні власники земельних ділянок [1].

З таблиці 1 можна зробити висновок, що поведінка споживачів органічних добрив визначається поєднанням прагматичних (економічних) і ціннісних (екологічних, етичних) мотивів. Виробники та постачальники таких добрив мають враховувати ці очікування при розробці маркетингових стратегій, акцентуючи увагу на довготривалих перевагах та безпечності своєї продукції.

Таблиця 1

Ключові чинники мотивації споживачів органічних добрив

Чинник	Зміст
Турбота про родючість ґрунтів і довгострокову продуктивність	Споживачі органічних добрив усвідомлюють важливість збереження біологічної активності ґрунтів. На відміну від хімічних добрив, органічні не виснажують ґрунт, а навпаки – сприяють покращенню його структури та здатності утримувати вологу і поживні речовини.
Екологічна безпека та сталий розвиток	Частина споживачів керується принципами екологічного землеробства. Вони обирають органічні добрива, оскільки прагнуть мінімізувати шкоду довкіллю та зменшити викиди шкідливих речовин, що особливо актуально для сертифікованих органічних виробників, які зобов'язані дотримуватися суворих стандартів.
Покращення якості продукції	Очікуваною перевагою є підвищення смакових якостей, поживної цінності та безпечності вирощеної продукції. Це важливо як для реалізації товарів на внутрішньому ринку, так і для експорту в країни ЄС, де діють жорсткі вимоги до якості харчових продуктів.
Економічна вигода в довгостроковій перспективі	Хоча початкова вартість органічних добрив іноді є вищою, споживачі розглядають їх як інвестицію в довготривалу родючість ґрунту, що дозволяє зменшити витрати на добрива у майбутньому та підвищити врожайність без шкоди для довкілля.
Соціальний імідж та сертифікація	Для багатьох фермерів важливо відповідати вимогам органічної сертифікації та демонструвати споживачам свою екологічну відповідальність. Це формує довіру до бренду та відкриває нові можливості для реалізації продукції за вищими цінами.

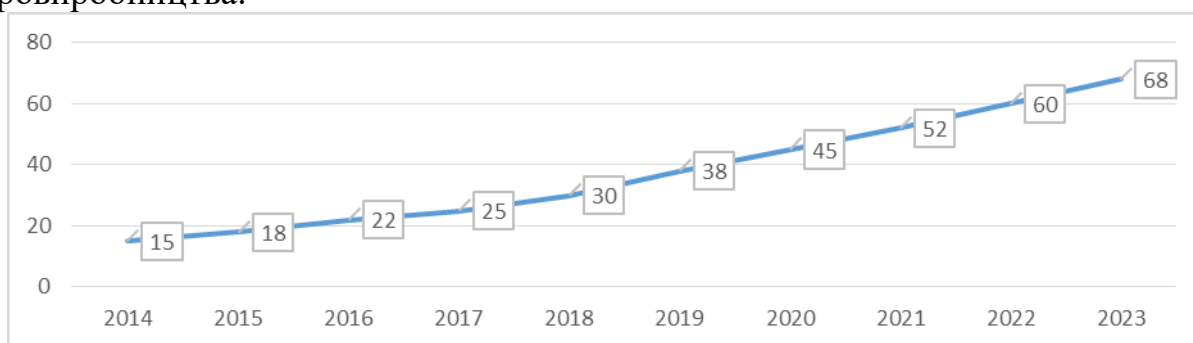
Джерело: запропоновано автором на основі [1]

На графіку 1 представлено динаміку попиту на органічні добрива в Україні у період з 2014 по 2023 рік. Дані свідчать про чітко виражений тренд стабільного зростання. У 2014 році обсяг споживання становив 15 тис. тонн, тоді як у 2023 році він досягнув вже 68 тис. тонн, що у понад чотири рази перевищує початкове значення.

Особливо стрімке зростання спостерігалось в період 2018–2023 років. Це може бути пов'язано з активізацією процесів органічної сертифікації, зростанням попиту на екологічно чисту продукцію та збільшенням державної і міжнародної підтримки органічного сектору в Україні.

Поступове зростання попиту протягом усіх років також свідчить про посилення екологічної свідомості серед агровиробників, зростання довіри до органічних добрив та прагнення аграріїв до довготривалого збереження родючості ґрунтів.

Аналіз динаміки попиту на органічні добрива в Україні за останнє десятиріччя засвідчує наявність стійкого зростаючого тренду. Починаючи з 2014 року, обсяги споживання органічних добрив неухильно зростають, що свідчить про формування більш екологічно орієнтованої моделі агровиробництва.

Графік 1. Динаміка обсягу попиту на органічні добрива в Україні за період 2014 – 2023 рр., тис. тонн

Джерело: сформовано автором на основі даних [1; 2]

Отже, серед ключових тенденцій варто виокремити такі:

1. Зростаюча екологічна свідомість аграріїв, яка стимулює перехід до безпечніших та більш сталих форм ведення господарства.
2. Інтеграція принципів органічного виробництва, зумовлена попитом як на внутрішньому ринку, так і з боку європейських імпортерів органічної продукції.
3. Прагнення до підвищення якості сільськогосподарської продукції шляхом зменшення використання хімічних засобів і збільшення природного відновлення ґрунтів.
4. Позитивне сприйняття органічних добрив як інвестиції у довгострокову продуктивність, що в перспективі забезпечує стабільність врожаїв та зниження витрат на відновлення ґрунтів.
5. Підвищення ролі сертифікації та екологічного іміджу як додаткових конкурентних переваг на аграрному ринку.

Отже, попит на органічні добрива формується не лише економічними чинниками, а й соціальними та екологічними запитами. Дані тренди відкривають нові можливості для розвитку ринку органічних добрив в Україні та вимагають стратегічного підходу з боку виробників до формування пропозиції, що відповідає очікуванням свідомих споживачів.

У таблиці 2 узагальнено ключові переваги використання органічних добрив для сільськогосподарських виробників та представлено основні аспекти, що мотивують аграріїв до переходу на екологічно безпечні добрива: від поліпшення агрохімічних властивостей ґрунтів та підвищення якості врожаю — до відповідності стандартам органічного виробництва, зниження ризиків деградації ґрунтів та зростання конкурентоспроможності підприємств. Кожна перевага супроводжується розгорнутим поясненням, що підкреслює її практичну значущість у сучасному агровиробництві.

Проведене дослідження підтвердило, що ринок органічних добрив в Україні демонструє позитивну динаміку розвитку, яка ґрунтується на зростаючій екологічній свідомості споживачів, орієнтації на сталий розвиток сільського господарства та зростанні попиту на органічну продукцію як всередині країни, так і за її межами. Графічний аналіз динаміки попиту у 2014–2023 роках свідчить про більш ніж чотириразове зростання обсягів використання органічних добрив, що вказує на стабільне посилення екологічного тренду в аграрному секторі.

Таблиця 2

Переваги використання органічних добрив для сільгоспвиробників

Перевага	Зміст
Поліпшення родючості ґрунтів	Органічні добрива сприяють накопиченню гумусу, покращують структуру ґрунту, його аерацію та водоутримуючу здатність. Це забезпечує більш стійкі врожаї навіть у несприятливих кліматичних умовах.
Підвищення якості врожаю	Використання органіки сприяє виробництву екологічно чистої, безпестицидної продукції з кращими смаковими та харчовими характеристиками, що є особливо важливим для експорту та реалізації на нішевих ринках.
Зменшення витрат у довгостроковій перспективі	Органічні добрива мають накопичувальний ефект, тобто покращення ґрунту з кожним роком потребує менших витрат на добрива, водночас підвищуючи ефективність удобрення.
Безпечність для навколишнього середовища та здоров'я працівників	Відсутність хімічних компонентів знижує ризики забруднення ґрунтів, води та повітря, а також покращує умови праці на фермах.
Відповідність стандартам органічної сертифікації	Для отримання сертифіката органічного виробництва обов'язкове використання лише дозволених природних засобів удобрення. Це відкриває доступ до преміум-сегментів ринку та дозволяє продавати продукцію за вищими цінами.
Зменшення ризиків деградації ґрунтів	Постійне використання мінеральних добрив може призводити до закислення, засолення та зниження біологічної активності ґрунту. Органіка ж навпаки сприяє збереженню біорізноманіття в агроекосистемах.
Підвищення конкурентоспроможності	Виробники, які використовують органічні добрива, можуть виділятися на ринку своєю екоорієнтованістю та соціальною відповідальністю, що позитивно впливає на бренд господарства.

Джерело: запропоновано автором на основі [3]

Серед основних мотивацій споживачів органічних добрив виокремлюються прагнення зберегти родючість ґрунтів, забезпечити високу якість продукції, дотримання екологічних стандартів, зниження витрат у довгостроковій перспективі та формування позитивного іміджу підприємства. Отже, попит формується не лише під впливом економічних факторів, а й значною мірою зумовлюється ціннісними пріоритетами споживачів.

Використання органічних добрив надає сільгоспвиробникам низку переваг, зокрема: підвищення врожайності, поліпшення агрохімічних властивостей ґрунтів, безпеку для навколишнього середовища, відповідність вимогам органічної сертифікації та зростання конкурентоспроможності на ринку. У зв'язку з цим органічні добрива стають важливою складовою сталого агровиробництва та мають високий потенціал для подальшого впровадження в українське сільське господарство.

Список використаних джерел:

1. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Глобальний екологічний фонд (GEF). Споживання органічних добрив в Україні. Програма «Україна: сталі інновації у ланцюжках створення вартості в біоенергетиці». URL: <https://saf.org.ua/news/938/> (дата звернення: 14.03.2025).

2. Державна служба статистики України. Використання добрив і пестицидів під урожай сільськогосподарських культур. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/sg/vmod/arch_vmodsg_u.htm (дата звернення: 15.03.2025).

3. Уланчук В. С., Ніколаєвська В. В. Оптимізаційна модель інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. Економіка та управління АПК. 2013. № 11. С. 101–105.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА МАРКЕТИНГУ ТА МІЖНАРОДНОЇ
ТОРГІВЛІ**

МАРКЕТИНГ ТА ЛОГІСТИКА В АГРОБІЗНЕСІ

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

присвяченої 127-річчю заснування
Національного університету біоресурсів і природокористування України

10-11 квітня 2025 року

м. Київ

УДК 658.5/.8:631.1
ББК 65.4
М 25

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції «Маркетинг та логістика в агробізнесі», присвяченої 127-річчю заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України, яка відбулась на кафедрі маркетингу та міжнародної торгівлі факультету аграрного менеджменту 10-11 квітня 2025 року, м. Київ, Україна.

Редакційна колегія:

Бондаренко В. М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБіП України;

Ромат Є. В., д. держ. упр., професор, професор кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Голова Спілки рекламистів України;

Соколюк К. Ю., кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»;

Рябчик А.В. кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу та міжнародної торгівлі НУБіП України.

Маркетинг та логістика в агробізнесі: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції. За ред. Бондаренка В.М. та Рябчик А.В. Київ: Вид-во НУБіП України. 2025. 173 с.

За зміст наукових праць, достовірність наведених фактів і статистичних матеріалів, прізвищ та цитат, оформлення відповідальність несуть автори

ISBN 978-617-8368-22-7

Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2025
© Кафедра маркетингу та міжнародної торгівлі, 2025